

Kontakt
Cecilia Ekstrand
cecilia.ekstrand@srf.nu
08-399119

REMISSVAR
2023-05-29

Dnr 44/2023

Skolverket
remissdnp@skolverket.se

Remissvar avseende Skolverkets förslag till föreskrifter om hantering och genomförande av digitala nationella prov, ert dnr 2023:855

Synskadades Riksförbund, SRF, är landets främsta företrädare för personer med synnedsättning.

SRF, lämnar härmed synpunkter på delar i förslagen till föreskrifter.

Sammanfattning

SRF kan se fördelar med digitala nationella prov för att öka likvärdigheten vid provsituationen för elever med synnedsättning. Det är stora utmaningar med att anpassa dagens prov i pappersformat för elever som använder punktskrift. Men om de digitala nationella proven ska fungera på ett likvärdigt sätt måste systemen och utrustningen vara tillgängliga så att elever med synnedsättning kan genomföra proven på ett likvärdigt sätt. Det är viktigt att eleverna kan genomföra proven och visa sina kunskaper och inte hindras av otillgängliga system och utrustning. Sverige har nyligen fått rekommendationer från FN:s barnrättskommitté gällande hur vi efterlever barnkonventionen. Kommittén vill att Sverige skärper åtgärderna för att säkerställa en inkluderande utbildning i den allmänna skolan för alla barn med funktionsnedsättning och att diskriminering ska utrotas.

Vi utgår ifrån att de utmaningar som kan finnas i det provsystem som Skolverket har valt är noggrant testade så att systemet är tillgängligt när de digitala proven startar. Vi anser att det ska finnas en skyldighet från skolan att erbjuda elever med synnedsättning möjligheten att prova systemet och provmiljön

Synskadades Riksförbund

Sandsborgsvägen 52
122 88 Enskede
org nr: 802007-3436

tel vx: 08-39 90 00
webbplats: www.srf.nu
facebook: synskadadesriksforbund

pg: 4869-4
bg: 573-31 91
pg för gåvor: 90 00 90-2

innan proven ska genomföras så att de är bekanta med systemet. Detta ska ske per automatik och inför varje provtillfälle. Det finns ofta inte tid för elever med synnedläggelse att lära sig digitala hjälpmedel/anpassningar, vilket en ny studie från Punktskriftsnämnden 2023 anses försvåra lärandet inom både programmering och matematik. Samma studie lyfter även fram vikten av att lärare och resurspersoner får återkommande träning och kunskap om elevens hjälpmedel och pedagogiska behov. Dessa aspekter är viktiga att känna till inför övergången till digitala prov.

Barn som använder punktskrift kommer att behöva ha kompletterande taktilt material tillsammans med det digitala provet.

SRF håller med Skolverket om att hantering och genomförande av nationella prov ska vara rättssäkert, men det får inte påverka tillgängligheten.

Det är viktigt att provets syfte inte motverkas och därför måste elever med synnedläggelse kunna genomföra provet på ett likvärdigt sätt och kunna visa sina kunskaper inom det aktuella ämnet. Provet måste vara anpassat så att eleven kan genomföra provet på ett likvärdigt sätt.

Vi välkomnar att möjligheten att rektorn i enlighet med 7 § kan besluta om att provtiden förlängs vid särskilda skäl.

Vi välkomnar även att rektorn får besluta om att provet kan genomföras vid ett senare tillfälle enligt 11 §.

Vi saknar en skrivning som garanterar rätten att använda en punktskriftsskärm (punktskriftsdisplay) och även sådana skärmläsare och förstoringsprogram som förskrivs av syncentralerna. Vi anser inte att dessa hjälpmedel ska betraktas som annan elektronisk utrustning. Vi ser vikten av ett förtydligande kring att elever med synnedläggelse kan tillåtas använda sin dator. Om inte är det frågan hur en annan dator ska

kunna anpassas med exempelvis skärmläsaren Jaws som kräver licens.

Vi saknar även en skrivning om att det ska vara tillåtet att använda personligt stöd under provtillfället vid behov. Vissa moment kanske måste kunna lösas på annat sätt än digitalt, till exempel muntligt eller analogt. Det kan bli aktuellt för exempelvis tabeller och diagram. Det ska inte finnas utrymme för tolkningar på skolorna kring vilka anpassningar och stöd som ska tillåtas. Det är rektorernas ansvar att se till att elever med synnedsättning kan genomföra proven på ett likvärdigt sätt.

2.1 Förslag avseende tekniska krav

Teknisk utrustning

Det är viktigt att eleverna kan använda tal som stöd till text. Elever som alltid använder tal i undervisningen ska också kunna göra det under de nationella proven. För elever som inte har någon möjlighet att läsa vare sig uppförstorad text eller punktskrift måste denna möjlighet finnas. Det är inte ett alternativ att eleven inte ska behöva delta i provet.

2.3 Förslag avseende ett rättssäkert och likvärdigt provgenomförande

Teknisk utrustning

SRF anser att det är viktigt att proven genomförs på ett likvärdigt och rättssäkert sätt, men vi vill poängtera att punktskriftsläsande elever måste ha rätt att använda punktskriftsskärm (punktskriftsdisplay) till datorn. Vi utgår ifrån att med tangentbord så menar Skolverket även dessa tangentbord. Det kan dock behöva förtydligas så att det inte finns utrymme för någon tolkning hos den enskilda skolan.

Vi stödjer förslaget om att det ska vara tillåtet i undantagsfall att kunna vara uppkopplad till internet, eller andra program och mjukvaror om det finns behov på grund av till exempel

funktionsnedsättning, vilket ju är bra, men samtidigt förbjuds användning av mobiltelefon och andra digitala externa enheter. Elever med synnedsättning måste även tillåtas använda sådana skärmläsare och förstöringsprogram som förskrivs av syncentralerna. Vi ser vikten av ett förtydligande kring att elever med synnedsättning kan tillåtas använda sin dator. Om inte är det frågan hur en annan dator ska kunna anpassas med exempelvis skärmläsaren Jaws som kräver licens.

2.3.1 Alternativa lösningar avseende ett rättssäkert och likvärdigt provgenomförande

Olika sätt att uppnå ökad likvärdighet

SRF kan se att ett digitalt genomförande av de nationella proven kan bidra till en högre likvärdighet mellan eleverna. Det är dock av största vikt att en elev med synnedsättning inte störs av tekniska brister eller problem vid provgenomförandet. Det är bra att möjligheten till att förstora text, ändra kontrastinställningar och att kunna få texten uppläst finns. Men vi saknar möjligheten för elever med synnedsättning att kunna få ha ett personligt stöd under provet vid behov. Beroende på teknik och på provets anpassning kan det finnas behov av stöd från en pedagog, som såklart inte ska påverka provets genomförande. Vissa moment kanske måste kunna lösas på annat sätt än digitalt, till exempel muntligt eller analogt. Det kan bli aktuellt för exempelvis tabeller och diagram.

Förlängd provtid

SRF ser positivt på att möjligheten till förlängd provtid i det enskilda fallet finns kvar. Det kan vara en större utmaning för elever som använder hjälpmedel att hinna göra provet på utsatt tid. Det minskar stressen om eleven vet att möjligheten till förlängd provtid finns. Det är dock viktigt att rektorer och lärare är medvetna om att denna möjlighet finns.

Förbud mot mobiltelefoner eller annan elektronisk utrustning

SRF anser att Skolverket måste tydliggöra att en punktskriftskärm inte ska betraktas som annan elektronisk utrustning och att den därmed ska vara tillåten att använda vid proven.

2.4 Förslag avseende möjligheten att genomföra digitala nationella prov efter utsatt provtid

SRF stödjer förslaget om att det ska vara möjligt att genomföra provet vid ett senare tillfälle under den tid provet finns tillgängligt. Det kan finnas olika anledningar till att elever med funktionsnedsättning till exempel på grund av medicinska behandlingar inte kan genomföra provet vid det provtillfället.

2.5 Hantering och förvaring av elevlösningar och andra uppgifter i pappersformat

De nationella proven kommer även i fortsättningen att behöva anpassas pedagogiskt för elever som använder punktskrift. Både av Specialpedagogiska skolmyndigheten och av elevens lärare. Det är viktigt att det finns tid till de olika momenten av anpassning innan provtillfället.

SYNSKADES RIKSFÖRBUND

Niklas Mattsson
Förbundsordförande